

Parlar dels animals

Bernd Heinrich

Caminen fatigosament, drets sobre les petites cames, amb els múscles gronxant-se endavant i endarrere a cada pas. N'observe la fosca silueta desdibuixada, de lluny, que la camera acaba enfocant en el moment just en què comence a engolir crispetes. Què són? Aleshores, la veu d'ultratomba de Morgan Freeman ens informa que aquests éssers fan un llarg viatge per un dels llocs més poc acollidors del món, tot "cercant l'amor".

Com que *La marche de l'empereur* [estrenada aquí com *El viatge del Emperador*] ha esdevingut uns dels èxits de l'estiu, supose que no he estat l'únic a quedar-ne hipnotitzat. Ja fa temps que conec la història dels pingüins emperador i, de fet, l'he posada com a exemple de manual quan explique el tema de l'adaptació als meus alumnes de biologia. I, malgrat tot, contemplar aquella absoluta bellesa davant meu m'ha deixat bocabada, perquè la tecnologia cinematogràfica ens ha permès, finalment, penetrar (de manera virtual) en un món exòtic que, tanmateix, és un món real.

A mesura que continua el reportatge, m'adone que tot el que envolta aquests animals sembla, aparentment, molt diferent de l'existència humana; al mateix temps, però, com més gratem la superfície, més familiar se'ns apareix tot plegat. Si fem una mica enrere i observem, del conjunt de la vasta diversitat de milions d'altres organismes que han evolucionat de l'arbre de la vida —herba, arbres, tènies, vespes, meduses, tonyines i elefants—, aquests animals que travessen lentament la pantalla són gairebé cosins germans nostres.

Em va passar com a tota l'altra gent que li va encantar la pel·lícula: admire l'heroïtat, no només d'aquests ocells, sinó també de l'equip de càmeres que van reptar el medi hostil de l'Antàrtida. Però, com a biòleg investigador que s'ha passat cinquanta anys estudiant el comportament i el coneixement dels animals diferents de nosaltres, també m'ha deixat admirat la valentia del director, Luc Jacquet, que ha gosat fer front al tabú, d'antropomorfitzar aquests individus.

Això em recorda a l'ús que Freeman (la veu en *off* en la versió americana) fa de

la paraula "amor" en el context del comportament dels pingüins. Segons una regla no escrita, aquesta paraula de quatre lletres s'aplica a una sola criatura del món, l'*Homo sapiens*. Per què?

Si fem una ullada de conjunt, però, ens adonem que aquesta presumpció d'exclusivitat no està provada. En un sentit fisiològic ampli, no només ens assemblen als altres mamífers sinó que també som gairebé idèntics als ocells —múscul a múscul, ull a ull, nervi a nervi, pulmó a pulmó, cervell a cervell, hormona a

Una escena de *La marche de l'empereur*.

EL TEMPS

hormona—, llevat d'algunes diferències.

Funcionalment, sospite que l'amor és un desequilibri químic temporal del cervell, induït per estímuls sensorials, que ens fan mantenir l'atenció en alguna cosa, per motius d'adaptació. L'amor és un sentiment o una emoció d'adaptació —com l'odi, la gelosia, la fam o la son— necessari allà on la racionalitat, ella mateixa, no és suficient per ajudar-nos a tirar endavant.

Com podria un pingüí caminar uns 80 quilòmetres sobre el gel, per aparellar-se, i després portar un ou sota els peus al llarg de quatre mesos, en una foscor total, i suportar 26 graus sota zero, i ràfegues de vent de 110 quilòmetres per hora? Cal tenir en compte que aquest pingüí de cinc anys acaba de tornar al seu lloc de naixement des del mar, per tant, mai de la vida no ha vist cap ou i podria no tenir ni idea del que és, o de la

necessitat de covar-lo. Qualsevol pingüí, pensant racionalment, podria dir: "A la merda l'ou. Me'n torne a nadar i a menjar-me el meu peixet."

Evidentment, això acabaria amb l'evolució de la racionalitat dels pingüins emperador (i potser amb l'evolució del pingüí com a espècie). L'adaptació i l'adhesió a un programa genètic inconscient conduït per passions i apetits és tan vital com, sovint, increïble.

Fins i tot els humans, l'espècie més racional de totes, necessiten d'un amor immens per fer determinades coses extraordinàries que els pares fan pels fills.

La capacitat de perpetuar un comportament quasi estrany que tenen els pingüins, a més, que potser el seu amor és

desorbitat. La diferència entre nosaltres i ells és que ells poden "estimar" un ou tant com estimarien una bola de pèl que estiguessen incubant.

Al llarg dels darrers cinquanta anys, la realitat amagada de la natura ha quedat revelada com mai no ho havia estat. Les nostres percepcions generals, que havien quedat enrere, es posen al dia. Ens allunyem progressivament del món fictici del *Bambi* de Walt Disney.

Potser és per això que els documentals d'alta tecnologia, com ara *Microcosmos*, *Le peuple migrateur* (*Nómades del viento*), *El viatge del emperador* i, en certa manera, el *Grizzly Man* de Werner Herzog tenen tant d'èxit?

Sospite que aquest nou tipus de documentals de natura seran molt importants en el futur perquè, a mesura que aprenem més coses de nosaltres mateixos gràcies als altres animals, i ens ado-

nem que ens hi assemblem més que no ens pensàvem, se'ns permet "relacionar-nos" més amb ells i, per tant, crear una certa empatia.

Paradoxalment, l'antropomorfisme bambinià dels dibuixos animats, malgrat que entretenia els xiquets, en comptes d'ajudar a comprendre millor els animals, en bloquejava la percepció. A *Bambi* no hi veiem altres criatures. En realitat, el que veiem són humans amb banyes, però amb la mateixa manera de pensar i de parlar que nosaltres.

Això és el que significa l'antropomorfisme: desitjar que els animals senten i es comporten com els humans, cosa que no faran mai. Amb una ullada al pingüí de l'ou als peus n'hi ha prou per adonar-nos de la manca d'adequació, la "bogeria", de desitjar que "siguen com nosaltres".

La natura és l'espectacle més gran de la Terra, i el respecte per la vida requereix el reconeixement de les diferències que hi ha entre nosaltres mateixos i els animals, a més d'observar-ne les semblances. De vegades implica fer equilibris sobre la corda, i qualsevol pas en fals pot provocar una tragèdia.

Mireu, si no, els *grizzlies*, óssos grisos americans. A la majoria de nosaltres ens fan por (que és un instint, com l'amor). A qui no li fan por (com a Timothy Treadwell, el protagonista de *Grizzly Man*) té tots els números per ser apartat de la travessa genètica.

Hi ha tantes històries per contar! A més, els "actors" d'aquests drames no actuen per diners. Són a casa, en els llocs més inhòspits de la Terra (per nosaltres, és clar) i, segurament, no només es comporten com si no tingueren consciència de la càmera sinó que, probablement, no tenen consciència.

Si observem cada vegada millor la realitat –i si els productors i els estudis inverteixen la meitat de la cura i de les despeses, a l'hora de retratar animals, del que inverteixen en retratar-nos a nosaltres–, sospite que els resultats seran tan profitosos (no només en termes econòmics sinó també intel·lectuals) com a *El viaje del Emperador*.

Bernd Heinrich, professor emèrit de la Universitat de Vermont, ha escrit *The Geese of Beaver Bog*
© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa

La universitat, a casa

A la UOC integrem la formació a la teva vida

Diplomatures

- Ciències Empresarials
- Turisme

Llicenciatures

- Administració i Direcció d'Empreses (2n. cicle)
- Estudis de Ciències Polítiques i de l'Administració (2n. cicle/Màster)
- Ciències del Treball (2n. cicle)
- Comunicació Audiovisual (2n. cicle)
- Documentació -Gestió de la Informació- (2n. cicle)
- Dret
- Estudis de l'Àsia Oriental (2n. cicle/Màster)
- Filologia Catalana (també accés directe al 2n. cicle)
- Humanitats (també accés directe al 2n. cicle)
- Investigació i Tècniques de Mercat -Màrqueting- (2n. cicle)
- Psicologia
- Psicopedagogia (2n. cicle)
- Publicitat i Relacions Públiques (2n. cicle)

Enginyeries

- Enginyeria en Informàtica (2n. cicle)
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes
- Enginyeria Tècnica de Telecomunicació (especialitat en Telemàtica)
- Graduat en Multimèdia (títol propi)

Sol·licitud d'accés:
del 8 d'octubre fins al 26 de novembre
Inici període lectiu: febrer de 2006

Altres estudis

- @teneu universitari
(assignatures de la UOC sense requisits d'accés)
- Curs d'accés a la UOC per a >25 anys
- Formació de postgrau

Informa-te'n als centres de suport de la UOC

a Barcelona, Lleida, Manresa, Reus, Sabadell, Salt, Sant Feliu de Llobregat, Terrassa, Tortosa, Vic, Vilafranca del Penedès, Ciutadella, Eivissa, Manacor, València, Madrid, l'Alguer i Brussel·les, al tel. 902 141 141 i al nostre web www.uoc.edu

 UOC
www.uoc.edu

